

DOI 10.26886/2414-634X.1(37)2020.6

UDC 342.951

**GUARANTEES FOR THE RIGHTS AND FREEDOMS OF MAN AND
CITIZEN IN THE FIELD OF CASH PAYMENTS**

Olexiy Kuvarzin

Great Volodymyr Institute of law Interregional Academy Personnel Management, Ukraine, Kyiv

The purpose of the article is to determine the essence of respect for the rights and freedoms of the individual and the citizen when conducting cash payments. The author has researched the essence of observing the rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of prevention of administrative offense connected with carrying out cash payments, and also defined directions of development of the system of administrative responsibility in the specified sphere. The conclusion was drawn about the need to analyze case law in order to determine the legal conditions conducive to the commission of administrative offenses. The focus is on accounting for the planning of preventive work for new forms of economic activity, which may not provide for the permanent presence of the employee in the workplace.

Key words: administrative responsibility, human and citizen's rights and freedoms, administrative offenses, cash payments, cashless payments.

Куварзін Олексій, Гарантії додержання прав і свобод людини і громадянина у сфері проведення готівкових розрахунків / Інститут права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом, м. Київ, Україна

Метою статті є визначення сутності додержання прав і свобод людини і громадянина при проведенні готівкових розрахунків. Автором здійснено дослідження сутності додержання прав і свобод

людини і громадянина у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з проведенням готівкових розрахунків, а також визначено напрями розвитку системи адміністративної відповідальності у вказаній сфері. Зроблено висновок про необхідність аналізу судової практики з метою визначення правових умов, які сприяють вчиненню адміністративних деліктів. Акцентовано увагу на врахуванні при плануванні профілактичної роботи нових форм ведення господарської діяльності, які можуть не передбачати постійну присутність працівника на робочому місці.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, права і свободи людини і громадянина, адміністративні правопорушення, готівкові розрахунки, безготівкові розрахунки.

Постановка проблеми. Основоположною засадою реформування системи публічного управління в Україні є зміцнення гарантій додержання прав і свобод людини і громадянина. Це знаходить свій прояв у всіх сферах суспільних відносин і обумовлює вектори розвитку всіх сфер законодавства. Не є виключенням і сфера адміністративно-деліктних відносин. Система адміністративної відповідальності має своїм призначенням забезпечити виконання суб'єктами суспільних відносин правових приписів з тим, щоб зменшити кількість адміністративних правопорушень і злочинів, виховувати високий рівень правової культури і правової свідомості громадян. Разом з тим система адміністративної відповідальності є достатньо складним утворенням і включає окремі цілі для різних категорій адміністративних правопорушень. Так, встановлення адміністративної відповідальності за порушення порядку проведення готівкових розрахунків спрямовано на одночасне досягнення трьох цілей: по-перше, захистити права та інтереси споживачів товарів та послуг; по-друге, захистити права та

інтереси всіх платників податків від порушення їх з боку інших суб'єктів господарських правовідносин; і, по-третє, сприяти наводненню державного та місцевих бюджетів, наслідком чого є, у тому числі, ефективне функціонування системи соціального забезпечення громадян. Вказане обумовлює доцільність дослідження сутності гарантій додержання прав і свобод людини у сфері готівкових розрахунків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика удосконалення системи адміністративної відповідальності привертала увагу таких науковців, як О. В. Аніна, І. А. Бережна, Ю. П. Битяк, В. А. Біленко, Д. Д. Бойко, М. Ю. Букреєв, Я. В. Ващук, М. М. Вовчук, І. В. Казачук, Є. В. Кириленко, В. К. Колпаков, В. А. Крижановська, О. В. Кузьменко, О. І. Савченко, А. О. Собакарь, А. В. Червінчук, О. В. Шевцова, С. А. Шепетько, В. К. Шкарупа та інших дослідників. Разом з тим питання порушення порядку проведення готівкових розрахунків у системному зв'язку із проблемою додержання прав і свобод людини і громадянина ще не здобуло достатнього висвітлення в адміністративно-правовій науці.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є визначення сутності додержання прав і свобод людини і громадянина при проведенні готівкових розрахунків. Вказана мета обумовлює необхідність дослідження сутності додержання прав і свобод людини і громадянина у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з проведенням готівкових розрахунків, а також визначення напрямів розвитку системи адміністративної відповідальності у вказаній сфері.

Виклад основного матеріалу. Проблема додержання прав і свобод людини і громадянина відіграє сьогодні надзвичайно важливу роль у процесах вдосконалення всіх сфер суспільних відносин. Не є

виключенням і сфера протидії та запобігання адміністративним правопорушенням в економічній сфері. Слід сказати, що у сучасному світі продовжують кількісно зростати правопорушення економічного характеру, зокрема, податкові правопорушення. Це питання, звісно, є надзвичайно актуальним для нашої держави, по-перше, з огляду на той факт, що національна безпека України знаходиться в умовах численних кризових явищ, які послаблюють її потенціал стабільного розвитку. Безумовно, не має сумнівів, що особи, котрі вчиняють фінансові правопорушення, а особливо – податкові правопорушення, деструктивним чином впливають на стан безпеки держави та можливості України відстоювати сьогодні свій суверенітет, право існувати в якості соціальної, правової та демократичної незалежної держави («від стану виконання платниками податків покладених на них обов'язків безпосередньо залежить рівень надходжень до бюджетів та державних цільових фондів» [1, с. 1036]).

По-друге, слід також мати на увазі, що в нашій державі сьогодні відбуваються множинні реформи, які супроводжуються зростанням фінансових правопорушень. Зазначене пов'язується із тим, що будь-які зміни в публічному житті, особливо тоді, коли вони не є достатньо системними, всеохоплюючими, завжди створюють умови, в яких уможлиблюється втілення корисливих протиправних діянь.

Разом з тим слід сказати, що побудова системи запобігання адміністративним правопорушенням, безумовно, має бути побудована з урахуванням визначених в Конституції і законах України прав і свобод людини та громадянина. Особливу важливість вказані положення набувають у податковій сфері, в якій, для забезпечення необхідного рівня податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів та цільових фондів вирішального значення набуває застосування заходів державного примусу в податковій сфері» [2, с. 101]. При цьому система

державного примусу в податковій сфері безпосереднім чином реалізується через нормативно визначений механізм юридичної відповідальності за податкові правопорушення, тобто, за порушення відповідного правового обов'язку в податковій сфері. У цьому сенсі слід зазначити, що в п. 111.1 ст. 111 Податкового кодексу України (ПК України) законодавцем зазначається, що за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної відповідальності: фінансова, кримінальна та адміністративна відповідальності.

Таким чином, ці види відповідальності настають у результаті безпосередньо податкових правопорушень, а також податкових злочинів та проступків у сфері податків і зборів, що сукупно складають систему податкових правопорушень, в якій кожна група правопорушень займає своє особливе місце, об'єктивуючись в якості підсистеми, унормованої законодавцем відповідно на рівні податкового (і митного), кримінального та адміністративного законодавства. У цій системі особливу увагу заслуговують адміністративні правопорушення у податковій сфері, за які настає адміністративна відповідальність [3, с.19]. Це пояснимо тим, що: 1) адміністративна відповідальність серед всіх видів юридичної відповідальності є найбільш застосовною з огляду на те, що адміністративні правопорушення складають переважну більшість вчинюваних протиправних діянь (серед податкових правопорушень адміністративні правопорушення також кількісно переважають, зокрема, над кримінально караним порушенням податкового законодавства); 2) триваючі реформи чинного законодавства, що у тій чи іншій мірі стосуються фінансової сфери держави, потребують узагальненої та актуальної наукової думки про адміністративну відповідальність за податкові правопорушення,

зважаючи на яку, заплановані зміни в законодавстві будуть здійснюватися з урахуванням усіх можливостей недопущення порушень у податковій сфері. Крім того, варто враховувати динамічний розвиток суспільних відносин внаслідок появи нових інформаційних технологій [4, с.129], в результаті чого змінюються ринки товарів та послуг, праці тощо.

Слід сказати, що у Верховній Раді України 29 серпня 2019 року було зареєстровано законопроект №0922 «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо лібералізації готівкових розрахунків», яким, зокрема, передбачалося доповнити існуючий перелік типів реєстраторів розрахункових операцій та ввести поняття «розподіленої комп'ютерно-касової системи», під якою розумівся реєстратор розрахункових операцій з обов'язковою передачею до центральної бази даних податкових органів за допомогою мережі Інтернет електронної копії кожного зареєстрованого розрахункового документа (чека), підсумкові дані про проведені розрахункові операції за кожен день та інформація контрольної стрічки якого зберігається на центральному пристрої (фіскальному сервері) такої системи з застосуванням методів захисту даних (фіскальний пристрій третього покоління). На думку авторів законопроекту, його прийняття дозволило б досягти наступних цілей: а) суттєве зниження витрат на придбання та обслуговування реєстраторів розрахункових операцій, що дозволить з найменшими витратами (фінансів, часу та інших ресурсів) для підприємців і держави здійснити фіскалізацію всіх існуючих операцій, пов'язаних з прийомом готівкових коштів або їх аналогів (банківських карт, інших платіжних інструментів) в оплату за товари та послуги; б) забезпечення контролю держави і в той же час максимальне залучення комерційних структур для реалізації та обслуговування компонентів РККС таким чином, щоб конкуренція забезпечувала

належні ціни і якість послуг; в) розширення переліку моделей та функцій реєстраторів розрахункових операцій [5].

Не заперечуючи в цілому проти необхідності оновлення вимог для готівкових операцій, зауважимо однак, що лібералізація господарських відносин звичайно розуміється як зменшення тиску держави на суб'єктів господарської діяльності та наявності у них варіантів вибору поведінки та способів ведення своєї діяльності, кожен з яких є законним. На нашу думку, завданням держави за таких умов є встановлення певних меж (особливо у сфері оподаткування), перехід яких буде породжувати делікти. Але господарська діяльність, здійснення якої не пов'язано із порушенням правових приписів, має здійснюватися вільно, а способи її здійснення мають залежати виключно від волі суб'єктів господарських відносин. Надмірна зарегульованість бізнесу завжди породжувала його неефективність та сприяла збільшенню корупції у системі публічного управління. Втім, безумовно, збільшення у світі тенденцій прозорості та відкритості ведення бізнесу має бути враховано під час законотворчої роботи в нашій державі.

Висновки. Напрямами зміцнення системи гарантій додержання прав і свобод людини і громадянина у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з проведенням готівкових розрахунків, мають стати наступні. По-перше, аналіз судової практики з метою визначення тих правових умов, які сприяють вчиненню адміністративних деліктів у досліджуваній сфері. По-друге, врахування при плануванні профілактичної роботи нових форм ведення господарської діяльності, які можуть як передбачати, так і не передбачати постійну присутність працівника на робочому місці. По-третє, оприлюднення проекту правового акту, яким передбачалися б зміни в існуючому порядку готівкових розрахунків, на офіційному сайті

Кабінету Міністрів України, як вищого органа виконавчої влади, компетенція якого поширюється на широке коло суспільних відносин, у тому числі податкову, грошову, економічну політику, для публічного обговорення широкими верствами громадськості. І, по-четверте, коригування проекту правового акту, яким передбачалися б зміни в існуючому порядку готівкових розрахунків, за результатами обговорень, на його затвердження.

Література:

1. Тимченко А. М. Деякі особливості державного примусу при реалізації податкових правовідносин. *Форум права*. 2011. № 1. С. 1031–1037.
2. Гоцуляк Є. М. Склад та кваліфікуючі ознаки порушень податкового законодавства, за які передбачена адміністративна відповідальність. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 6. С. 100–105.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. 3-те видання. Київ, Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 684 с.
4. Шопіна І. М. «Запозичена праця»: перспективи правового регулювання. *Форум права*. 2006. № 3. С. 129 –135. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2851/Zapozychena%20pratsia%20perspektyvy%20pravovoho%20rehuliuvania_Shopina_2006.pdf?sequence=2&isAllowed=y (дата звернення 20.12.2019).
5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо лібералізації готівкових розрахунків». URL:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66350 (дата звернення 21.12.2019).

References:

1. Tymchenko A. M. (2011) Deiaki osoblyvosti derzhavnoho prymusu pry realizatsii podatkovykh pravovidnosyn. *Forum prava*, № 1, S. 1031–1037.
2. Hotsuliak Ye. M. (2014) Sklad ta kvalifikuiuchi oznaky porushen podatkovoho zakonodavstva, za yaki peredbachena administratyvna vidpovidalnist. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, № 6, S. 100–105.
3. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia: Naukovo-praktychnyi komentar (2010) R. A. Kaliuzhnyi, A. T. Komziuk, O. O. Pohribnyi ta in. 3-te vydannia. Kyiv, Alerta; KNT; TsUL, 684 s.
4. Shopina I. M. «Zapozychena pratsia»: perspektyvy pravovoho rehuliuвання (2006) *Forum prava*. № 3. S. 129–135. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2851/Zapozychena%20pratsia%20perspektyvy%20pravovoho%20rehuliuвання_Shopina_2006.pdf?sequence=2&isAllowed=y (data zvernennia 20.12.2019).
5. Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo liberalizatsii hotivkovykh rozrakhunkiv» (2019). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66350 (data zvernennia 21.12.2019).

Citation: Olexiy Kuvarzin (2020). GUARANTEES FOR THE RIGHTS AND FREEDOMS OF MAN AND CITIZEN IN THE FIELD OF CASH PAYMENTS. *Innovative Solutions in Modern Science*. 1(37). doi: 10.26886/2414-634X.1(37)2020.6

Copyright: Olexiy Kuvarzin ©. 2020. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

